

"Ayniyet" ve "misliyet" mevzuunu daha detaylı anlatabilir misiniz?

Allah, kainatta yüz binlerce tür yaratmıştır. Bu türlerin nesillerini idame ettirmek için tohumlara irsiyet kanunu ile bir önceki neslin soyunu program şeklinde depolamıştır. Ekseri olarak türlerin genetik yapıları aynı ile muhafaza edilir. Nasıl bizim atamız olan Adem (as)'ın temel insani programı şimdiki insanlara irsiyet ile intikal etti ise, aynı şekilde diğer türlerin de temel programları irsiyet ile şimdiki türlere intikal ediyor. Buna misliyet denir. Diğer bir tabir ile ne aynısı ne de gayrısıdır. Yani bir önceki neslin temel özelliklerini aynı ile alıp hususi özellikleri ile de bir önceki nesilden farklı olma halidir.

Ne aynısı derken, farklılığı anlarız. Ne de gayrısı derken, temel programlamadaki benzerliği anlarız.

Mesela bir elmanın babası hükmünde olan bir nesil, önceki elma ile olan müthiş benzeşmesi, ne gayrısı manası ile ifade ediliyor; ne de aynısı derken de, elmanın bir önceki elma ile tıpa tıp aynı olmadığına işaret olunuyor. Bu farklılık bitki türlerinde pek fark edilmediği için, **misliyet** ile tabir ediliyor.

Bir de intikal etmeyen kişiye ve şahsa özel program vardır. Bu, insanlarda çok belirgin olduğu için, her bir insan, diğer insanlardan farklı bir şahsiyete sahiptir. Bu noktada **ayniyet** olarak bir intikal söz konusu değildir. Şayet aynı ile intikal olmuş olsa idi, bütün insanlar birbirinin aynı olup farklı şahsiyet ve kimlikler olmazdı. O zaman hepimiz Hazreti Adem (as)'in kopyalarından ibaret olurduk. Aynı şekilde mutlak manada ayniyet, yani bir birinin aynı olma hali, diğer türlerde de yoktur. Bu mevsimde yediğimiz bir elma, bir önceki ya da bir sonrakinin tıpa tıp aynısı değildir.

Ayniyet, bir şeyin başka bir şeyle tıpa tıp aynı olması halidir; **misliyet ise** temelde aynı olmakla beraber hususiyette, yani şahsiyette farklı olma halidir.

Allah bu türleri her dönemde yeniden inşa ettiği ve eskisini, yenisi ile tazelandirdiği için, haşrin nümuneleri hükmüne geçiyorlar. Allah, bir çeşit, ölümden sonra dirilme hakikatinin provasını her dönemde nazarlarımıza sergiliyor.

Nasıl ki baba, temel genetik kodlarını oğluna sperm yolu ile intikal ettiriyorsa, aynı şekilde bir meyve ağacı da temel genetik kodlarını ve yaşamının özetini yavrusu hükmünde olan çekirdeğine aktarıyor. Çekirdeği büyültsek ağaç olur, ağacı dürüp büksek çekirdek olur. İşte her bir çekirdek o ağacın sonraki dönemlerde neslini devam ettiren yavrusu hükmündedir. Aynı çekirdek ağaç oluyor, o da neslini kendinden doğan çekirdeğe devrediyor ve nesil bu şekil devam edip gidiyor. Dede, baba ve oğul arasındaki irsiyet ilişkisi gibi düşünmek lazım. Aynı mana ve kural

diğer türlerde de caridir.

Misliyetteki bilinmez incelik ve hikmet, Allah'ın mutlak ilmindeki sınırsız hikmet ve inceliklere bakar. İnsanın ilmi ve zihni, mahdud olmasından, Allah'ın her icraatının arkasındaki sınırsız hikmet ve gayeleri ihata ile bilemez. Üstat burada, Allah'ın ilmine raci olan hikmetlere atıf yapıyor.